

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü

BİTKİ ISLAHÇI HAKLARI

RAPORU

2020

© Bitki Islahçı Hakları Raporu - 2020

Bütün hakları Tarım ve Orman Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü'ne ait olup, kaynak göstermek koşulu ile alıntı ve kopya yapılabilir. Rapordaki veriler bilgi mahiyetinde olup; ihtilaf halinde Bakanlık kayıtları esas alınır.

İçindekiler

1. GİRİŞ	1
2. ISLAHÇI HAKKI VERİLERİ	2
2.1. Başvurulabilecek Tür Listesi	3
2.2. Bitki Çeşitleri Bülteni	3
2.3. Başvurular	4
2.4. Kabul Edilen Başvurular	4
2.5. Bitki Gruplarına Göre Başvurular	5
2.6. Türlerle Göre Başvurular	6
2.7. Yabancı Orijinli Başvurular	6
2.8. Ülkemizden Yapılan Başvurular	7
3. KORUMA ALTINDA OLAN ÇEŞİTLER	8
4. SONUÇ	8
5. KORUMA ALTINDA OLAN ÇEŞİTLER LİSTESİ	9
6. İLETİŞİM	9

Grafik 1 Yıllara göre başvuru, koruma altına alınan ve islahçı hakkı iptal edilen çeşit sayıları.	2
Grafik 2 Yıllara göre toplam başvuru, koruma ve iptal edilen çeşit sayıları.	3
Grafik 3 Bitki Çeşitleri Bülteni kapak sayfası ve iç sayfa örnekleri.....	4
Grafik 4 Başvuru sayıları ile bu başvuruların kabul ve ret sayıları.	4
Grafik 5 Kabul edilen başvuruların mevcut durumu	5
Grafik 6 Bitki gruplarına göre başvuru ve korunan çeşit sayıları.	5
Grafik 7 Türlerle göre başvuru sayıları.	6
Grafik 8 Yerli ve yabancı başvuruların oranı.	6
Grafik 9 Ülkelere göre yabancı başvuruların sayıları.	7
Grafik 10 Başvuruların kuruluşlara göre dağılımı.	8

1. GİRİŞ

5042 sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun 15.01.2004 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun 2100/94/EC ve 1768/95/EC sayılı Avrupa Birliği direktiflerine tam uyumlu biçimde hazırlanmıştır. Bu Kanun ile birlikte Uluslararası Yeni Bitki Çeşitlerini Koruma Birliği'ne (UPOV) üyelik başvurusu yapılmış ve ülkemiz 18.11.2007 tarihinde UPOV'un 65 inci üyesi olarak onaylanmıştır.

Söz konusu kanun çerçevesindeki uygulamalar, Avrupa Birliği Bitki Islahçı Hakları Ajansı CPVO (Topluluk Bitki Çeşitleri Ofisi) ile eşdeğer şekilde yürütülmektedir. CPVO ile geliştirilen işbirliği sayesinde ülkemizin islahçı hakları ile ilgili verileri periyodik olarak CPVO'ya aktarılmakta, CPVO'nun merkezi veri tabanından çevrimiçi olarak faydalanılabilmektedir. CPVO'nun veritabanı 2012 yılı içerisinde kullanıcı kodu oluşturan bütün kişilerin kullanımına açılmıştır. CPVO'nun Çeşit Arama Veritabanı'na <http://cpvoextranet.cpvo.europa.eu> adresinden ulaşılabilir.

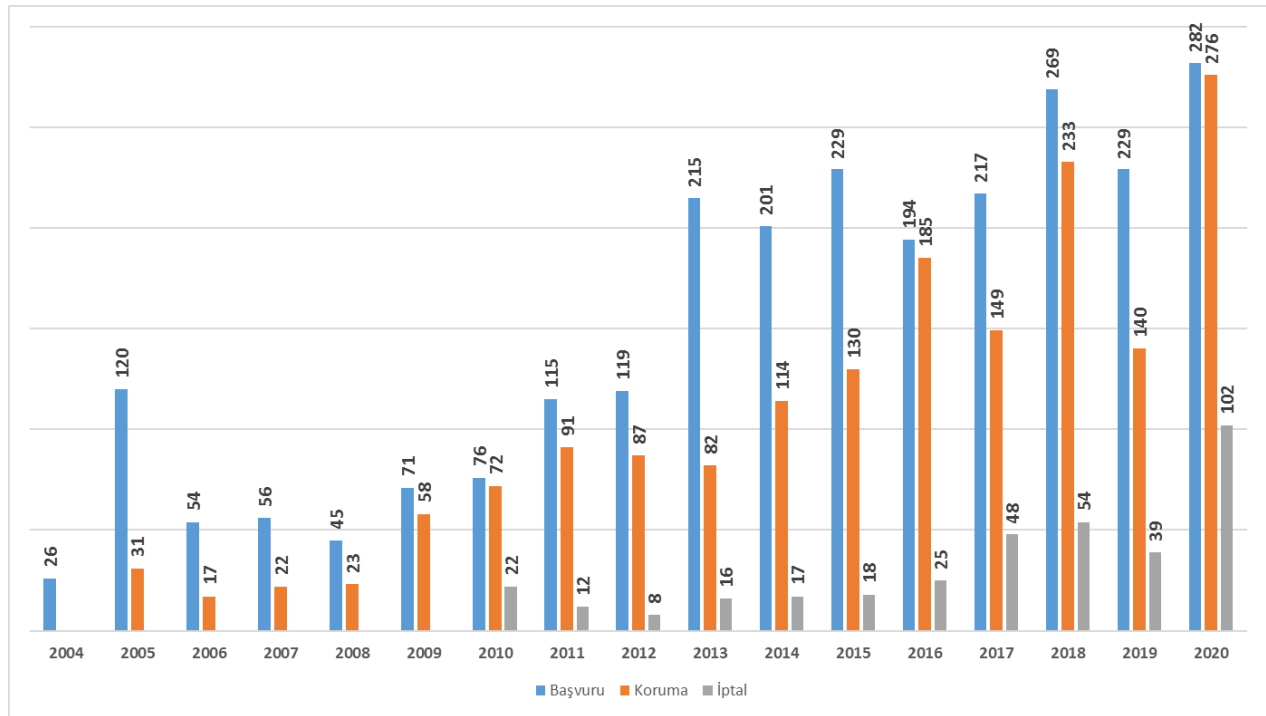
2012 yılı içerisinde Uluslararası Yeni Bitki Çeşitleri Birliği (UPOV) bütün üye ülkelerden topladığı verilerle oluşturulan çeşit veritabanını PLUTO – Plant Variety Database adı altında herkesin kullanımına açmıştır. Söz konusu veritabanına <http://www.upov.int/pluto> adresinden ulaşılabilir.

Raporda verilen bütün veriler, ıslahçı hakları uygulamalarının ilk başladığı tarih olan 12.08.2004 tarihi ile 31.12.2020 tarihleri arasında yapılan işlemler ile ilgili verilerdir.

2. ISLAHÇI HAKKI VERİLERİ

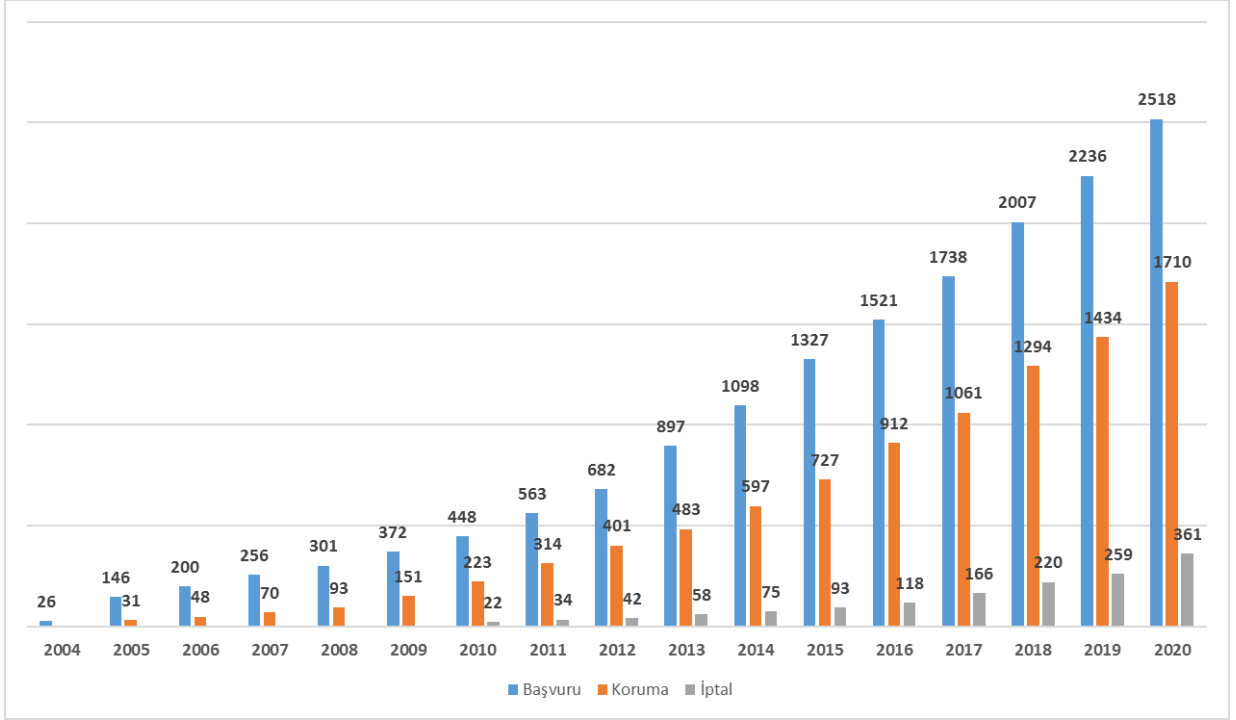
Islahçı hakları kapsamında yapılan uygulamalar, 12.08.2004 tarihli ve 25551 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına Dair Yönetmelik hükümlerine göre yürütülmektedir. Bu yönetmelik doğrultusunda ilk başvurular 2004 yılı Eylül ayında alınmaya başlanmıştır.

Eylül 2004 tarihinden bu yana yıllar itibarı ile yapılan başvurular ile başvuru altına alınan çeşitlerden koruma altına alınan çeşitlerin sayısı Grafik 1’de verilmiştir. 2020 yılında 282 başvuru yapılmıştır.

Grafik 1 Yıllara göre başvuru, koruma altına alınan ve ıslahçı hakkı iptal edilen çeşit sayıları.

Grafik 2’de bu verilerin toplamı yer almaktadır. Kümülatif artıştaki oran her çeşidin koruma süresince yürütülen farklı işlemleri dikkate alındığında Bitki Islahçı Hakları Birimi’nin iş yükünün artışı da göstermektedir.

Grafik 2 Yıllara göre toplam başvuru, koruma ve iptal edilen çeşit sayıları.

5042 sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait İslahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun çerçevesinde korunmasına ilişkin farkındalık düzeyinin artmasına rağmen, başvuru sayılarında geçen yıla oranla düşüş gözlenmiştir.

İslahçı kuruluşlarda Bitki Çeşitlerinin Kayıt Altına Alınması Yönetmeliği çerçevesinde yapılan bitki çeşit kaydının (Tescil veya standart tohumluk kaydı) hak sahipliği doğurduğu ve bu kayıt sonrasında kendilerinden başka kimsenin bu çeşitlerin üretimi yapmayacağı düşüncesi hala yaygındır. Bu düşünce daha fazla çeşit için başvuru yapılmasının önündeki ciddi engellerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Oysa bu düşünce tamamen yanlıştır. Mevcut düzenlemeler çerçevesinde koruma altına alınmamış bir çeşidi kaynak materyalini bulmak koşulu ile isteyen herkes dilediği miktarda üreterek ticarete konu edebilir.

2.1. Başvurulabilecek Tür Listesi

1991 tarihli UPOV sözleşmesi gereği üye olan ülkeler üyelik tarihinden itibaren ilk on yıl içerisinde en az 10 türün ıslahçı hakları ile ilgili başvurularını kabul etmek zorundadırlar. Bu on yıllık süre sonunda üye ülkeler bütün bitki cins ve türleri ile ilgili başvuruları kabul edeceklerdir.

UPOV üyeliğinde 10'uncu yılın tamamlanması sonucunda; UPOV Sözleşmesi uyarınca 2018 yılı itibarıyla UPOV 'un bütün cins ve türlerinde ıslahçı hakları koruma başvuruları alınmaya başlanmıştır. Başvurulabilecek tür listesinin güncel hali UPOV internet sitesinin aşağıdaki bağlantısında yayımlanmaktadır. <https://www.upov.int/genie/species.xhtml>

2.2. Bitki Çeşitleri Bülteni

İslahçı hakları ile ilgili her türlü işlemin yer aldığı Bitki Çeşitleri Bülteni periyodik aralıklarla yayımlanmakta ve Tarım ve Orman Bakanlığı internet sitesinde ilan edilmektedir

BİTKİ
ÇEŞİTLERİ
BÜLTENİ
Plant Varieties Bulletin

Sayı/No: 2018-04 Yayın Tarihi/Publishing Date: 21.12.2018

Sayfa 3 / 48

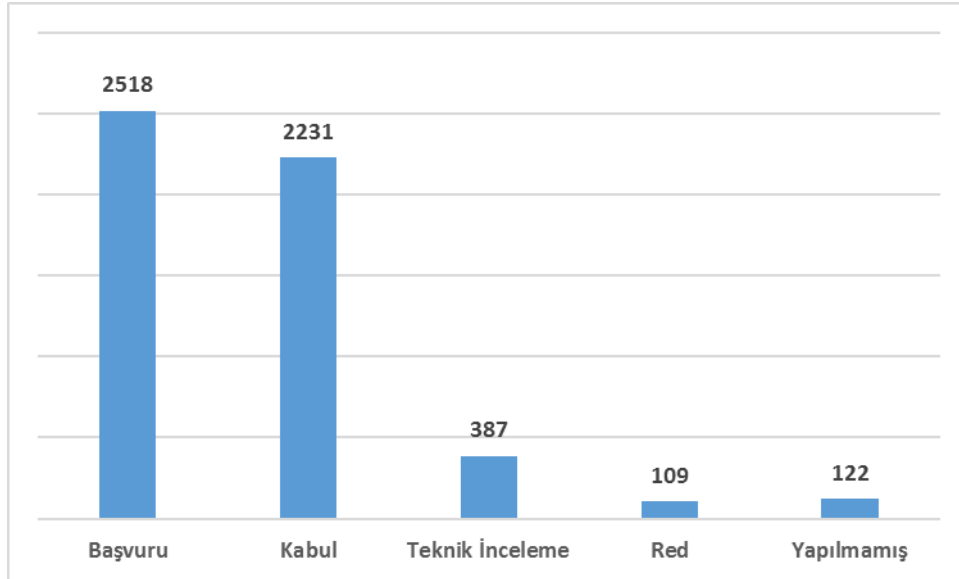
I. BAŞVURULAN ÇEŞİTLER / Applications

Başvuru Tarihi	Başvuru Sicil No	Tur	Botanik Sınıfı	Çeşit ismi	Çeşidin geçici ismi	Hak Sahibi	Vekil	İslahçı
29.08.2018	2018/238	Kivi	Actinidia Lindl.	AC1536	18Y/11424	Alma Mater Studiorum Universita di Bologna- Universita Degli Studi Di Udine	Erkan SEVINÇ İstanbul Patent A.Ş.	Giuglielmo Costa- Guido Cipriani- Raffaella Testolin
10.09.2018	2018/208	Buğday	Triticum aestivum L.	ADALI	MAEM 2015 Kıy-4	Sakarya Mısır Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü		Lutfi DEMİR,Şinasi ORHAN,İzzet ÖZSEVEN,M.Erkan BAYRAM,Gamze CANİGENİŞ
27.09.2018	2018/216	Arpa	Hordeum vulgare L.	ALASTRO		Progen Tohum A.Ş.		Apoşevmenti spa.st.
28.09.2018	2018/223	Buğday	Triticum aestivum L.	ALBAYRAK	TR-42-13692	Semla Tohumculuk Tarım Ürünleri Gıda ve Hayv.San.ve Tic.LTD.ŞTİ.		
01.11.2018	2018/250	Hiyar	Cucumis sativus L.	ALPAGU	ALPAGU	MANİER Tohumculuk Ziraat Kimya San. Ve Tic. Şti.		

Grafik 3 Bitki Çeşitleri Bülteni kapak sayfası ve iç sayfa örnekleri.

2.3. Başvurular

2020 yılı sonuna kadar yapılan başvuruların sayısı 2518 olup, bu başvurulardan 2231 tanesi bütün inceleme işlemleri tamamlanarak kabul edilmiştir. Yapılan başvurulardan 81 tanesi farklı nedenlerle ret edilmiştir. (Grafik 4) En fazla reddedilme nedenleri olarak yenilik kriteri ile eksik evrakların belirtilen yasal süreler içerisinde tamamlanmamış olması hususu karşımıza çıkmaktadır.

Grafik 4 Başvuru sayıları ile bu başvuruların kabul ve ret sayıları.

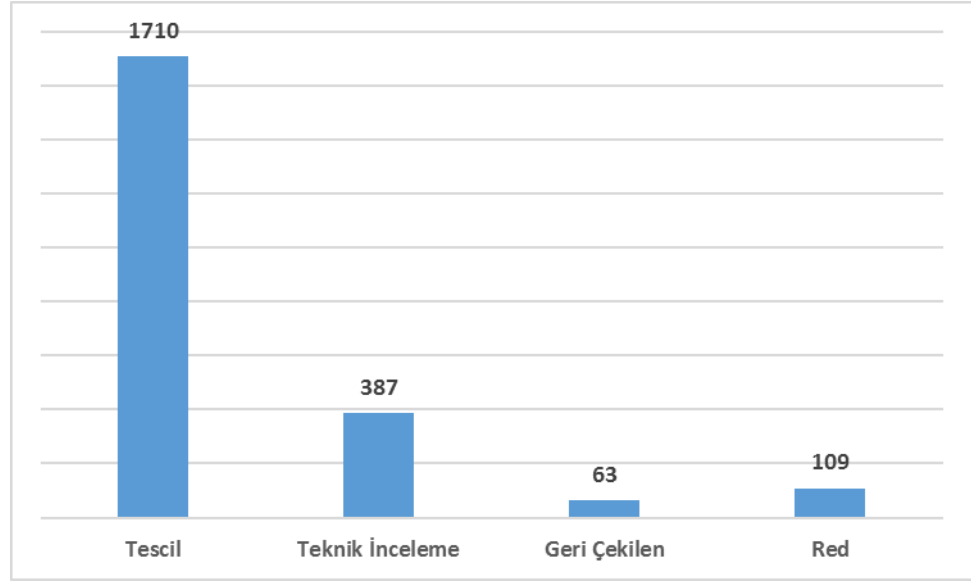
2.4. Kabul Edilen Başvurular

Kabul edilen 2518 başvurudan 1710 adedinin bütün işlemleri tamamlanarak koruma altına alınmıştır. Bu başvurulardan 387 adedinin teknik inceleme işlemleri devam etmekte olup, teknik inceleme işlemleri tamamlanan ve raporları Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü'ne gönderilen çeşitler İslahçı Hakkı Tescil

Komitesi'ne sunulmakta olup; koruma altına alındıkları takdirde Bitki Çeşitleri Bülteninde yayımlanmaktadır.

Bitki Çeşitleri Bülteninde yayımlanan koruma altına alınan çeşitlere bir ay içerisinde herhangi bir itiraz gelmez ise ve Tescil belgesi ile ilgili ücreti Bakanlığımız döner sermaye hesabına yatırarak dekontunu Bakanlığımıza göndermesi durumunda İslahçı Hakkı Tescil Belgesi düzenlenerek hak sahiplerine gönderilmektedir.

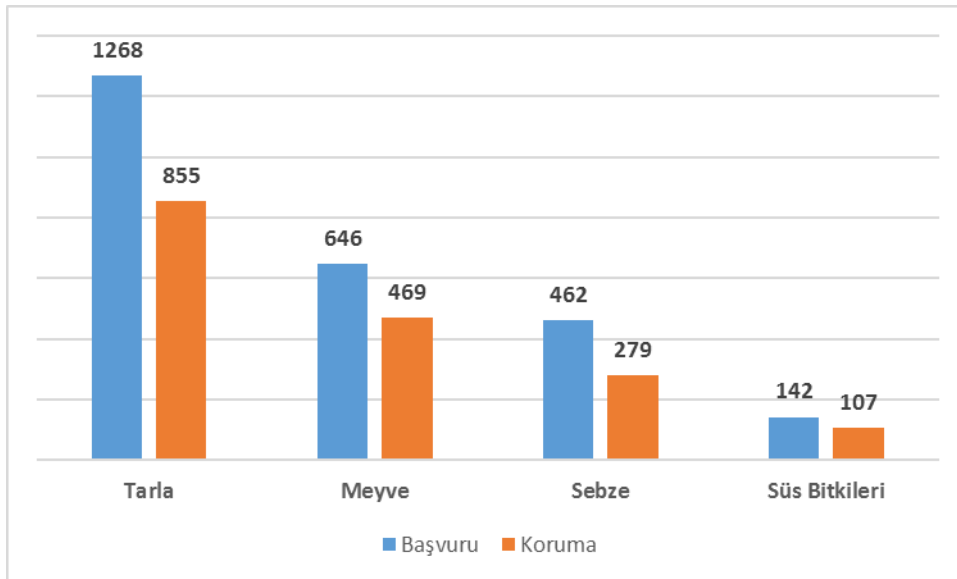
Bu başvurulardan 63 tanesi sürecin farklı aşamalarında, farklı nedenlerden dolayı başvuru sahibi tarafından geri çekilmiştir (Grafik 5).

Grafik 5 Kabul edilen başvuruların mevcut durumu

2.5. Bitki Gruplarına Göre Başvurular

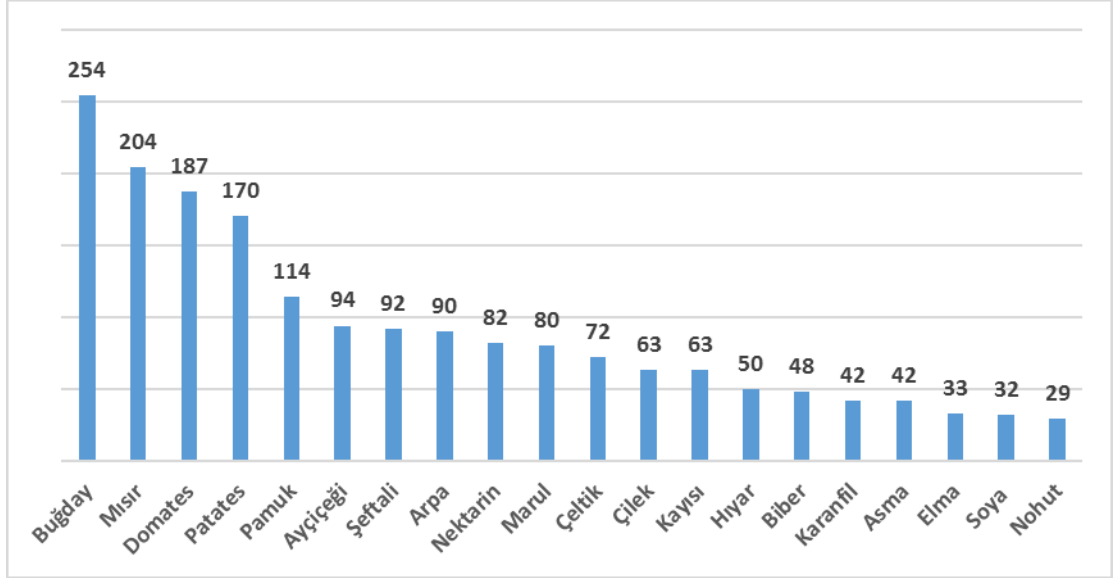
Başvuruların bitki gruplarına göre sınıflandırmasına bakıldığında en fazla başvurunun ve koruma altına alınan çeşitlerin tarla bitkileri grubunda olduğu gözlemlenmektedir (Grafik 6).

Grafik 6 Bitki gruplarına göre başvuru ve korunan çeşit sayıları.

2.6. Türlere Göre Başvurular

Başvuruların türlere göre sınıflandırmasına bakıldığında ülkemiz tarımında geleneksel yeri ve ıslah faaliyetlerinin yoğunluğuna orantılı olarak buğdayın en fazla başvuru yapılan tür olduğu görülmektedir (Grafik 7). Bunu patates izlemektedir. Sebze grubundan domates ve marul, meyve grubundan da şeftali, nektarin, kayısı, çilek, elma ve asma, başvuru sayısına göre ilk on sekiz tür listesinde kendi gruplarını temsil eden türler olarak görülmektedir. Süs bitkilerinden ise yalnızca karanfil bu grafiğe dâhil olacak başvuru sayısına ulaşmıştır.

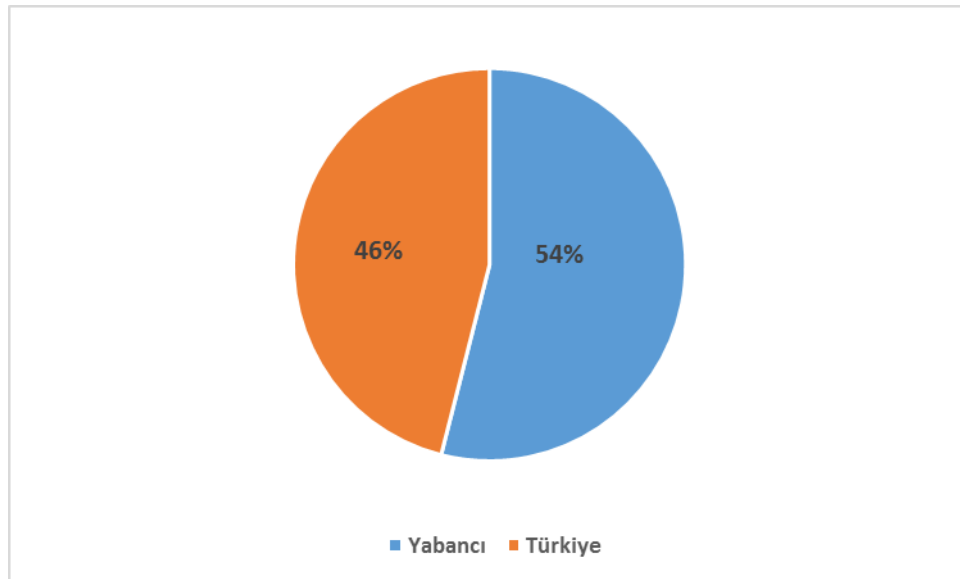

Grafik 7 Türlere göre başvuru sayıları.

2.7. Yabancı Orijinli Başvurular

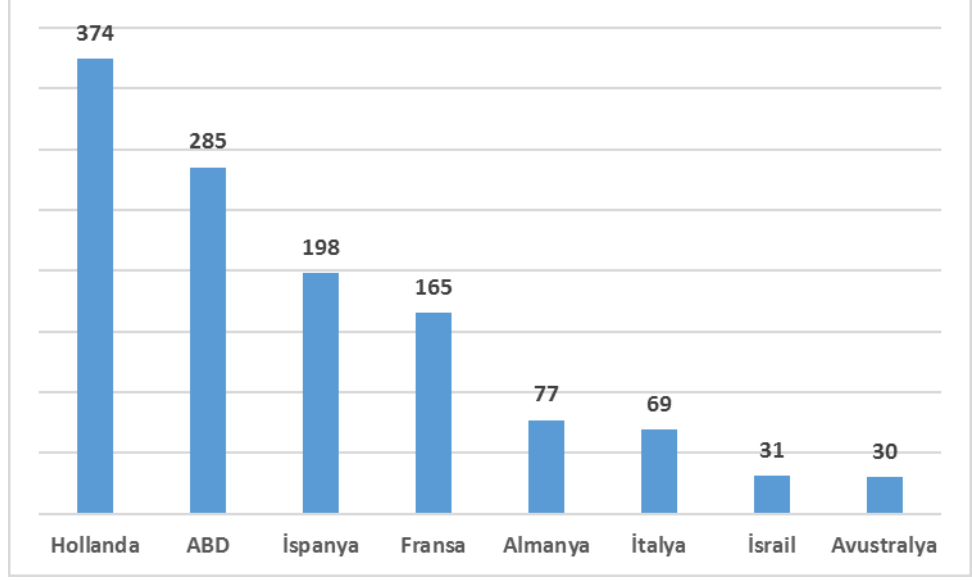
1991 tarihli UPOV sözleşmesine ve 5042 sayılı Kanuna göre, UPOV üyesi ülkelerin vatandaşları ülkemizde bir temsilci tayin etmek koşulu ile başvuruda bulunabilirler.

Bu kapsamda ülkemizde yabancı uyruklu şirketler tarafından da başvuruda bulunmaktadır. Başvuruların % 46'sı yerli başvuru sahipleri tarafından yapılmış olup, geri kalan % 54'ü yabancı uyruklu başvuru sahipleri tarafından yapılmış başvurulardır (Grafik 8).

Grafik 8 Yerli ve yabancı başvuruların oranı.

Yabancı uyruklu başvurularda ilk sıra 374 başvuru ile Hollanda menşeli firmalara aittir. Hollanda'dan gelen başvurular daha çok sebze ve patates çeşitlerinde yoğunlaşmıştır. Hollanda'yı 285 başvuru ile ABD ve 198 başvuru ile İspanya takip etmektedir (Grafik 9).

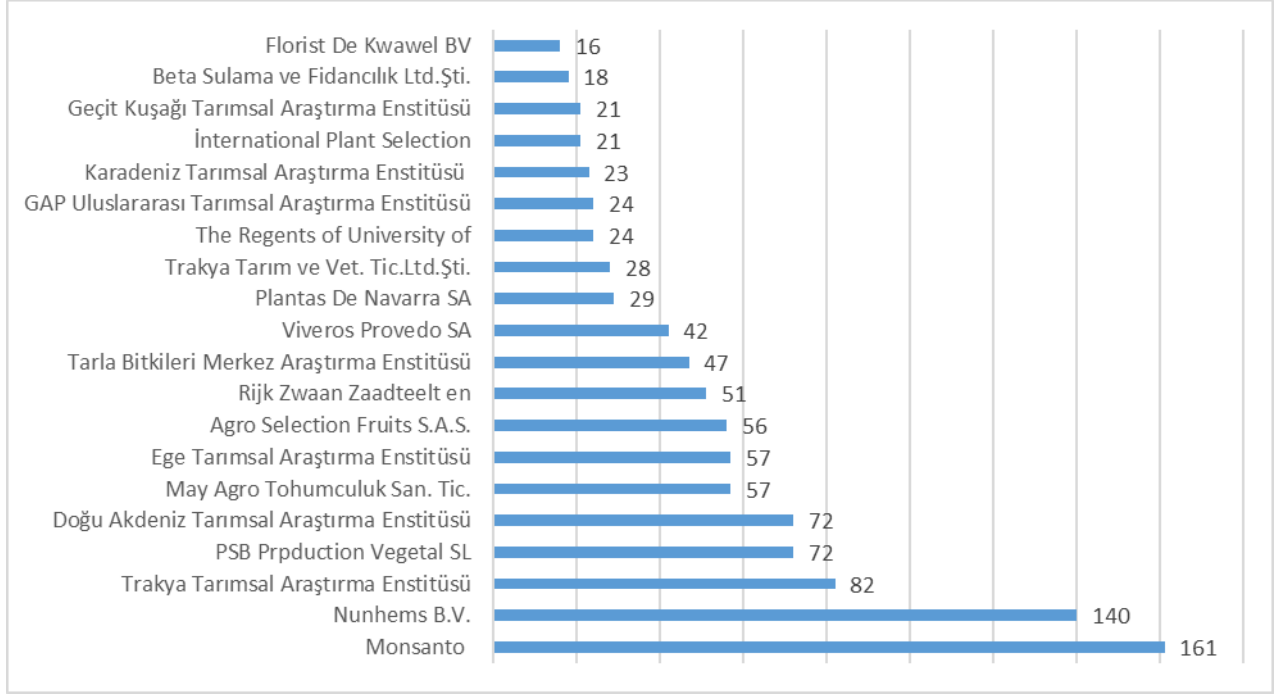
Grafik 9 Ülkelere göre yabancı başvuruların sayıları.

2.8. Ülkemizden Yapılan Başvurular

Ülkemizde başvuru yapan başvuru sahipleri incelendiğinde, 161 başvuru ile Monsanto A.Ş'nin ilk sırada olduğu görülmektedir. (Grafik 10). Monsanto A.Ş'yi ise 140 başvuru ile Nunhems B.V. 82 başvuru ile Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü takip etmektedir.

Ülkemizde özel sektör ıslah programları hibrit türlere yoğunlaşmış bulunmaktadır. Hibrit türlerde çalışan özel sektör araştırma kuruluşları hibrit tohumun teknik özelliğinden dolayı korunması sebebiyle çeşitlerini koruma altına aldırma işlemine yeterli ilgiyi göstermemektedir.

Grafik 10 Başvuruların kuruluşlara göre dağılımı.

3. KORUMA ALTINDA OLAN ÇEŞİTLER

2020 yılı sonu itibari ile koruma altında olan 1347 çeşidin listesi raporun son bölümünde yer almaktadır. Koruma Altında Olan Çeşit Listesi, yıl içerisinde koruma altına alınan çeşitler ilave edilerek veya farklı nedenlerle koruma hakları iptal edilen çeşitler silinerek güncellenmekte ve Tarım ve Orman Bakanlığı internet sitesinde güncel olarak yayımlanmaktadır.

4. SONUÇ

Bitki ıslahçı hakları kapsamında elde edilen lisans ücretleri özellikle kamu kesiminde ıslahçı olarak görev yapan kişilerin ıslah motivasyonlarının artırılmasında çok ciddi etki yapmaktadır. Bu nedenle kamu araştırma enstitülerinin başvurularının ilerleyen dönemde daha da artacağını öngörmek mümkündür.

Özel sektör kuruluşlarının ıslah programları yavaş yavaş sonuç verir aşamaya gelmektedir. Bu nedenle özel sektörün yapacağı başvurularda bir artış beklenmektedir.

Çeşitlerini Bitki Çeşitlerinin Kayıt Altına Alınması Yönetmeliği çerçevesinde kayıt altına aldırılan kişilerde, bu kayıtlı çeşidin bütün haklarının kendilerine ait olduğu algısı hala oldukça kuvvetlidir. Özellikle yabancı kuruluşların ülkemizde distribütörlüğünü yapan kuruluşlar bu konuda önemli hatalar yapmaktadır. Ülkemizde distribütörlük yapan kuruluşların çeşitleri koruma altına aldırması önerilmektedir.

Ülkemizin 2017 yılında UPOV Elektronik Başvuru Formu Projesi (PRISMA)'ya dâhil olan 21 ülke arasında yer almasıyla; bundan sonra özellikle yurtdışı başvuruları UPOV sistemi üzerinden elektronik ortamda da yapılabilecektir. 2018 yılında UPOV PRISMA Elektronik Başvuru Sistemi'nden başvuru alınmaya başlanmıştır.

Bakanlığımız ile Japonya Bitki Islahçı Hakları Ofisi ile düzenlenen İşbirliği Protokolü ile bundan sonra Japonya'da hazırlanan FYD raporlarının ülkemiz tarafından talep edilmesi halinde ücret talep

edilmeyecek olup; ülkemizde yapılan FYD raporlarına ise Japonya tarafınca 150 AVRO ödeme yapılacaktır.

Bitki Islahçı Haklarının ülkemizde yaygınlaşması ve gelişmesinde, dava sürecinin hızlı ve etkin olması, hak sahibinin haklarının etkin bir biçimde korunması kilit rol oynayacaktır. Koruma altına alınmış bir çeşitte hak sahibinin çoğaltım materyali veya hasat edilmiş ürünlerde de hak ihlali davası açabileceği düşünüldüğünde, yalnızca morfolojik gözlemlerin davalara esas alınması; hasat edilmiş ürünlere ilişkin davalarda, birçok türün hasat edilmiş ürünlerinin yeniden yetiştirilmesi imkânsız olduğu için, karşılaştırma yapma şansını ortadan kaldıracaktır. Bu nedenle, Genel Müdürlüğümüz hak ihlal davalarında, ihlal iddiasında bulunulan üretim materyali veya ürünün, koruma altına alınmış olan çeşit ile karşılaştırılmasında genetik analiz yöntemlerinin kullanılmasının uygun olacağını ve bu yöntemin davaların hızlı neticelendirilmesi açısından çok önemli olduğunu düşünmektedir.

5. KORUMA ALTINDA OLAN ÇEŞİTLER LİSTESİ

Koruma altındaki çeşitler listesine Bakanlığımızın aşağıdaki linkte yer alan “Koruma Altına Alınan Çeşitler ve Üretim İzinli Kişiler Listesi”nin güncel haline aşağıdaki internet adresinden erişmek mümkündür.

https://www.tarimorman.gov.tr/BUGEM/Belgeler/Bitkisel%20%C3%9Cretim/Tohumculuk/Islah%C3%A7%C4%B1%20Haklar%C4%B1/Korunan_CesitList.pdf

6. İLETİŞİM

Tarım ve Orman Bakanlığı

Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü

Tohumculuk Dairesi Başkanlığı

Eskişehir Yolu 9 km

Yeni Bakanlık Binası 14. Kat

Çankaya / ANKARA – TÜRKİYE

Telefon : +90.312.287 84 05

Belgegeçer : +90.312.258 83 95

İnternet : <http://www.tarimorman.gov.tr>

E-posta: alper.sahin@tarimorman.gov.tr +90.312.258 84 28

E-Posta : mehmet.cakmak@tarimorman.gov.tr +90.312.258 84 39

E-Posta : nilufer.sozmen@tarimorman.gov.tr +90.312.258 84 39

BİTKİ İSLAHÇI HAKLARİ RAPORU - 2020

NOTLAR
